

บทที่ 6

การพิสูจน์สมมติฐาน

การวิจัยเรื่อง ความทันสมัยและพิธีกรรมทางศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ศึกษาหมู่บ้านสำโรงโคเคาะ ตำบลพรหมสวัสดิ์ อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา มีสมมติฐานที่ได้ตั้งเอาไว้จำนวน 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การรับนวัตกรรมทางวัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
2. การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
3. การศึกษา มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
4. การเป็นเมือง มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
5. การเป็นอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
6. การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
7. การพัฒนาระบบคมนาคม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

สมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 ตั้งไว้ว่า การรับนวัตกรรมทางวัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

ผลวิจัยพบว่า จากการที่รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกขึ้นเมื่อ พ.ศ.2504 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบายและแนวทาง ตลอดจนโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ของรัฐบาลในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเร่งปรับปรุงการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เน้นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและยังได้เพิ่มแผนพัฒนาฯ ชนิด คือ การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และการสนับสนุนให้สภาตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทตามโครงการผันเงินรายได้ให้ประชาชนในชนบทในรูปของการจ้างงาน ซึ่งแผนฉบับดังกล่าวเป็นแผนพัฒนาฯ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจังขึ้น ส่งผลให้ชนบทและชาวบ้านสำโรงโคเคาะมีรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รับเอานวัตกรรมทางวัตถุใหม่ๆ จากชุมชนเมืองเข้ามาสู่หมู่บ้าน

นวัตกรรมทางวัตถุ หมายถึง สิ่งของหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ผลิตโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถโกนา เครื่องจักรกล ข้าวพันธุ์เกษตร ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เป็นต้น นวัตกรรมทางวัตถุที่ชาวบ้านสำโรงโคเค่าได้รับ เข้ามาใช้มีมากมายหลากหลายชนิด ได้แก่ รถยนต์ รถโก เครื่องสูบน้ำ ข้าวพันธุ์เกษตร ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การแต่งกาย และเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ชาวบ้านสำโรงโคเค่าได้รับเอานวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่หมู่บ้านเพื่อความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันและเพื่อผ่อนแรงในการทำงาน รถยนต์เป็นหนึ่งในนวัตกรรมที่เข้ามา มีบทบาทในการเป็นพาหนะ ทำให้การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกสบายรวดเร็วขึ้น นอกจากจะใช้ในการบรรทุกคนแล้ว ยังสามารถใช้บรรทุกสิ่งของพืชผลทางการเกษตร อีกทั้งประยุกต์ใช้กับพิธีกรรม เช่น ใช้เป็นพาหนะในพิธีจูงศพ และแห่นาค ช่วยผ่อนแรงงานคนส่งผลให้องค์ประกอบของพิธีกรรมบางส่วนเปลี่ยนแปลงหรือหายไป อาทิเช่น พิธีหามศพ เป็นต้น การที่มีรถยนต์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมจะทำให้ชบวนแห่ทั้งหลายที่ใช้รถยนต์นั้นดูยิ่งใหญ่ สนุกสนาน เร่งเร้าให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากกว่าเดิม

รถโกนาแบบเดินตาม เป็นนวัตกรรมทางวัตถุอีกอย่างหนึ่งที่ชาวบ้านสำโรงโคเค่าได้ใช้ประโยชน์ในการทำนา ชาวบ้านจะใช้รถโกเพื่อไถตะปรับเนื้อดินให้ร่วนก่อนการไถแปร ปัจจุบันมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่เลิกใช้แรงงานควายในการทำนา เพราะเปลี่ยนไปใช้รถไถแทน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพิธีเลี้ยงผีตาแฮกและพิธีไถแฮกนา เนื่องจากเห็นว่าความสำคัญของวัวควายลดน้อยลง การประกอบพิธีเลี้ยงผีตาแฮกและพิธีไถแฮกนาในปัจจุบันจึงมีเพียงไม่กี่ครัวเรือนที่ยังคงปฏิบัติอยู่

วิทยุ โทรทัศน์ เป็นสื่อ 2 ชนิดที่เข้าถึงชาวบ้านได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการรับข้อมูลข่าวสารจากชุมชนอื่น และที่สำคัญได้รับวัฒนธรรมของสังคมเมืองเข้ามาสู่ชุมชนบ้านสำโรงโคเค่า รูปแบบของวัฒนธรรมเมืองที่ระบบความคิดเป็นแบบวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ความจริงได้ ที่ส่งผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนเกี่ยวกับผีสังเทวดา (Animism) โสยศาสตร์ และอำนาจเหนือธรรมชาติ (Super Natural) มีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะความเชื่อเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้

การรับนวัตกรรมทางวัตถุทำให้พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีสังเทวดา และอำนาจเหนือธรรมชาติบางพิธีได้ยกเลิกไป เช่น การไล่ผีปอบ การร่อนกระดัง พิธีเลี้ยงผีตาแฮก พิธีไถแฮกนา รูปแบบของพิธีกรรมบางพิธีก็มีบางสิ่งเพิ่มเติม เช่น มีการใช้

เครื่องขยายเสียง นอกจากนั้นวัตถุประสงคฺของพิธีกรรมบางพิธีที่มีการอุทิศส่วนกุศลให้กับ
วิวคฺวายที่ตายไปแล้ว เช่น พิธีบุญข้าวสาก สำหรับชาวบ้านบางคนก็เป็นเพียงเพื่อปฏิบัติตาม
ประเพณีเท่านั้น

สรุปสมมติฐานข้อที่ 1 ทิวว่า การรับนวัตกรรมทางวัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรม
ทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 ตั้งไว้ว่า การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรม
ทางศาสนาในชุมชน

การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง การรับเอาทัศนคติ แนวคิดใหม่ ๆ ค่านิยม
และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบชาวเมืองมาใช้ จากการศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านสำโรง
โคเค่า พบว่าการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากเดิม อันเนื่อง
มาจากผลของการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ตามกระแสของความเจริญ
ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมทางศาสนา
ในชุมชน

การรับเอาแนวความคิดใหม่ ๆ มาใช้ทำให้การปฏิบัติแบบเดิมหายไป เช่น ความเชื่อ
ในเรื่องของพิธีกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิด อาทิเช่น การงดเว้นอาหารของหญิงตั้งครรภ์
ซึ่งในปัจจุบันหญิงตั้งครรภ์สามารถทานอาหารได้เกือบทุกชนิด การตัดสายสะดือ การฝังรก
ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามแบบประเพณีเดิม เนื่องจากสถานที่คลอดนั้นเปลี่ยนเป็นที่โรงพยาบาล
แทน

ในสมัยก่อนการแต่งงานจะเป็นการตัดสินใจระหว่างผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่าย และมักจะ
แต่งงานกันเองภายในกลุ่ม (Endogamy) โดยที่อาจจะเป็นคนหมู่บ้านเดียวกันหรืออาจจะ
เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแต่อยู่คนละหมู่บ้าน ซึ่งการแต่งงานกันเองภายในกลุ่มจะเป็น
การธำรงรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนไว้ตามแบบแผนการดำรงชีวิตเดิม แต่ใน
ปัจจุบันในหมู่บ้านสำโรงโคเค่าจะมีการแต่งงานแบบ (Exogamy) เป็นการแต่งงานกันคน
จากนอกหมู่บ้านต่างวัฒนธรรม เช่น ลาวอีสาน เขมร ส่วย ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่าง
วัฒนธรรม (Assimilation) ส่งผลให้พิธีกรรมทางศาสนาเกิดการเปลี่ยนแปลง

ระบบการผลิตในหมู่บ้านเดิมเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพ ใช้บริโภคในครัวเรือน แต่เนื่องจากกระแสของการค้าแบบทุนนิยม ส่งผลให้ในปัจจุบันเป็นการผลิตเพื่อการค้า ทำให้ชาวบ้านต้องการผลิตผลจำนวนมาก นวัตกรรมทางวัตถุต่างๆ ทางการเกษตร เช่น รถไถ เครื่องสูบน้ำ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ยาปราบศัตรูพืช จะถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต ส่งผลให้ความคิด ความเชื่อซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ไม่ใช้วัตถุเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อเดิมที่เชื่อว่ามีผีสางเทวดาที่ดูแลการทำนา มีอิทธิฤทธิ์ในการควบคุมดินฟ้าอากาศ และบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ คือ แถน ตาแยก เจ้าแม่โพสพ แม่ธรณี การทำนาแบบเดิมจึงต้องมีพิธีในการบวงสรวงบูชาผีสางเทวดาเหล่านี้ก่อน เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นกำลังใจในการทำนา แต่เมื่อมีการรับนวัตกรรมทางวัตถุเข้ามาในการทำการเกษตร ความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องของผีสางเทวดาจะคลายความศรัทธาลง

สรุปสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช้วัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 ตั้งไว้ว่า การศึกษา มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

การศึกษา ในที่นี้หมายถึง การศึกษาในระบบที่จัดโดยรัฐบาล โดยการควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ หมู่บ้านสำโรงโคเคาะในช่วงแรกของการก่อตั้งยังไม่มีโรงเรียน ผู้ที่ต้องการเรียนหนังสือจะอาศัยวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ซึ่งผู้ที่มาเรียนส่วนมากจะผู้ชายที่เรียกว่า “บวชเรียน” ตามหลักสูตรของคณะสงฆ์ไทย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2482 จึงได้มีการสร้างโรงเรียนประจำชุมชน คือ โรงเรียนบ้านสำโรงโคเคาะ ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6

การศึกษาในระบบระยะแรกเป็นการศึกษาภาคบังคับหลักสูตร 4 ปี ดังนั้น ชาวบ้านวัยกลางคนของหมู่บ้านสำโรงโคเคาะส่วนมากจะจบการศึกษาในชั้น ป.4 ประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสมัยก่อนชาวบ้านจะไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษามากนัก มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพมากกว่า เนื่องจากงานในสมัยก่อนนั้นไม่มีความสลับซับซ้อนดังเช่นปัจจุบันและยังไม่มีกำหนดคุณสมบัติในการศึกษามากนัก

ในปัจจุบันชาวบ้านมีค่านิยมที่จะให้ลูกหลานมีการศึกษาสูง เพราะอยากที่จะให้เป็นเจ้าคนนายคน ในหมู่บ้านมีผู้ที่ไม่มีการศึกษาเลยเพียง 19 คน แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น ผู้ที่พอจะมีฐานะเมื่อลูกหลานจบการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนในหมู่บ้าน ก็จะส่งไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปในเมือง ซึ่งมีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวะ หลายคนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่จังหวัดใกล้เคียงและที่กรุงเทพฯ

ผลจากการที่ชาวบ้านสำโรงโค่น่ามีการศึกษาสูงขึ้น มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ความคิด ตลอดจนค่านิยม ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ ค่านิยมดั้งเดิมของชาวบ้าน จากที่เคยเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติและมีสิ่งทวดา มาเป็นความเชื่อที่เป็นเหตุเป็นผลแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ ส่งผลให้พิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติและมีสิ่งทวดาค่อย ๆ หมดความสำคัญลง

สรุปสมมติฐานข้อที่ 3 ทิวว่า การศึกษา มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน เป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานข้อที่ 4 ตั้งไว้ว่า การเป็นเมือง มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

การกลายเป็นเมือง คือ การที่ชาวชนบทได้รับอิทธิพลของเมืองโดยอิทธิพลของเมือง จะมีทั้งแนวความคิด ทศนคติ และวัตถุ รวมทั้งมีการดำรงชีวิตแบบชาวเมือง การกลายเป็นเมืองนั้นจะมีลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
2. เป้าหมายการผลิตเพื่อการขาย
3. เปลี่ยนจากการใช้แรงงานสัตว์มาเป็นเครื่องจักรกล
4. เปลี่ยนจากชุมชนมาเป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่น

ในชุมชนหมู่บ้านสำโรงโคเผา เป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมือง แม้จะเป็นเมืองไม่เต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะมีลักษณะของสังคมที่กำลังจะเข้าสู่ความเป็นเมือง คือ มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ เทคโนโลยีเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน เช่น หม้อหุงข้าว ตู้เย็น เทคโนโลยีด้านการผลิตการเกษตร เช่น รถไถนา ปุยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เครื่องสูบน้ำ เทคโนโลยีเหล่านี้นับว่ามีอิทธิพลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีทางการเกษตร เนื่องจากเป็นเรื่องของการทำมาหากิน นอกจากนั้นยังมีไฟฟ้าซึ่งถือว่าเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมเมือง

ผลจากการที่สังคมเข้าสู่ความเป็นเมือง ทำให้โครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสังคมในหมู่บ้านก็ได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจของชาวบ้านที่จะพุ่งเป้าการผลิตเพื่อการค้า มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต โครงสร้างทางสังคม ประชากรในหมู่บ้านได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข ครอบครัวมีขนาดเล็กลง มีการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว เพราะไม่ต้องการแรงงานในการทำการเกษตรมากนัก เนื่องจากมีเครื่องมือที่ทันสมัยและทุนแรง

การปกครองในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นทางราชการมากขึ้น ในปัจจุบันมีการเลือกตั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน เช่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประชากรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารมากขึ้น และรู้จักหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ในหมู่บ้านโคเผามีสถานที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมสวัสดิ์ ส่งผลให้ชาวบ้านรู้จักรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

กระแสของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมาสู่หมู่บ้านสำโรงโคเผาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบการเมือง การปกครอง ระบบการแพทย์และสาธารณสุข ระบบนันทนาการ รวมถึงระบบความเชื่อและศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากกระแสของความเปลี่ยนแปลงจะส่งเสริมบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และบางส่วนก็ได้ใช้ความรู้ของตนประกอบอาชีพในสังคมเมือง ทำให้คนรุ่นนี้ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดการปฏิบัติพิธีกรรมจะได้รับการปลูกฝังและการถ่ายทอดอย่างไม่เต็มที่ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงตลอดจนการปฏิบัติพิธีกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมลง

สรุปสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า การเป็นเมือง มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5

สมมติฐานข้อที่ 5 ตั้งไว้ว่า การเป็นอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนา ในชุมชน

การเป็นอุตสาหกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการใช้เทคโนโลยีแบบเครื่องจักรต่าง ๆ ทำให้ได้ผลิตผลเพิ่มขึ้นอย่างมากภายในเวลารวดเร็ว ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของสังคมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อป้อนตลาดการค้าขนาดใหญ่ แรงงานที่ใช้ในการผลิตจะเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างและมีการพัฒนาระบบโรงงานมากมายหลายประเภท

การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้นมีนโยบายและการปฏิบัติในการส่งเสริมอุตสาหกรรมในพื้นที่ชนบทมากขึ้น มีการสร้างและสนับสนุนโรงงานอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมขนาดย่อม ปัจจัยดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบในส่วนของความสัมพันธ์ทางการผลิต แรงงานด้านการเกษตรในชุมชนบ้านสำโรงโคเผาน้อยลงไปจากเดิม เพราะมีการถ่ายเทออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรมภายนอกหมู่บ้าน

แม้ว่าในส่วนของหมู่บ้านสำโรงโคเผาและในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงจะไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม แต่กระแสความเป็นอุตสาหกรรมก็ได้แพร่กระจายเข้ามาสู่ในชุมชน เช่น มีโรงสีข้าวขนาดเล็กเกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรทดแทนแรงงานการผลิตที่ขาดหายไป ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของทุนที่ใช้ในการผลิต เป็นการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ มีการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่สามารถให้ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

ความเป็นอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างจะมีโอกาสในการเข้าร่วมพิธีกรรมน้อยลงไม่ว่าจะเป็นโอกาสหรือเวลา เพราะจะมีรายได้เป็นรายวันหากมีการหยุดงานก็จะไม่ได้รับค่าจ้าง ทำให้ชาวบ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพในการทำนาไม่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น พิธีบุญบังไฟ พิธีเลี้ยงผีตาแฮก พิธีแฮกน่านอกจากนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างในสังคมเมืองบางส่วนรับเอาวัฒนธรรมของสังคมเมืองมาใช้และได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องของความเชื่อที่เกี่ยวกับผีสงเทวดา ทำให้พิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับผีสงเทวดาและอำนาจเหนือธรรมชาติ ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ยังงายและไม่เป็นประโยชน์

สรุปสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า การเป็นอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 6

สมมติฐานข้อที่ 6 ตั้งไว้ว่า การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

หน่วยงานภาครัฐ เป็นหน่วยงานที่เข้ามาช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ให้ชาวบ้านสำโรงโคเผาให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีสุขภาพอนามัยและมีการศึกษาที่สูงขึ้น หน่วยของของรัฐที่เข้ามาในหมู่บ้านสำโรงโคเผา ได้แก่

สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดสร้างโรงเรียนบ้านสำโรงโคเผาขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง โรงเรียนบ้านสำโรงโคเผาเป็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การที่มีโรงเรียนทำให้ชาวบ้านมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นกว่าเดิม สามารถอ่านออกเขียนได้ รับทราบแนวความคิดใหม่จากตำราและครูผู้สอนได้มากขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการรับนวัตกรรมใหม่ที่ไม่ใช้วัตถุ คือ ระบบความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ ส่งผลให้ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติและมีสางเทวดาเปลี่ยนไปเป็นความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์

สถานอนามัยบ้านสำโรง โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ เข้ามาทำหน้าที่ดูแลเรื่องสุขภาพอนามัยและระบบสุขภาพในหมู่บ้านสำโรงโคเผา ให้บริการทางด้านสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาล การวางแผนครอบครัว ซึ่งความเชื่อแต่ดั้งเดิมของชาวบ้านเชื่อกันว่า การเจ็บไข้ได้ป่วยเกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติของผีสางเทวดาต่างๆ ทำให้เกิดการเจ็บป่วย การรักษาคือการให้ “หมอผี” “เข้าจ้ำ” “นักธรรม” หรือพระสงฆ์ เป็นผู้ทำพิธีกรรมในการขับไล่ผีออกจากร่างกายของผู้ป่วย ตามกรรมวิธีของผู้รักษา ต่อมาเมื่อมีเจ้าหน้าที่ของสถานอนามัยได้เข้ามาเผยแพร่ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยกับชาวบ้านในชุมชน ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดโรค การป้องกันรักษาตามวิธีการแพทย์สมัยใหม่ ทำให้การรักษาด้วยวิธีดั้งเดิมลดน้อยลง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการรักษาโรคจะหมดไปจากชุมชน ผู้ป่วยบางโรคเจ็บป่วยด้วยโรคบางโรคที่การแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถวินิจฉัยหาสาเหตุหรือไม่สามารถเยียวยารักษาได้ ทำให้

ต้องกลับไปใช้วิธีการรักษาแบบดั้งเดิมควบคู่กับการรักษาแบบการแพทย์แผนปัจจุบัน ญาติของผู้ป่วยอาจจะพาไปพบกับหมอผี เพื่อขับไล่ผีที่เชื่อว่าเข้าสิงอยู่ในร่างกาย หรือไปหานักธรรมเพื่อให้หาสาเหตุของการเจ็บป่วย และการรักษานั้นยังได้ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ชาวบ้านนับถือ เช่น ผีปุก ผีแถน ช่วยให้หายจากอาการเจ็บป่วย เมื่อหายจากอาการป่วยแล้วต้องทำพิธีการบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยให้หายป่วย เช่น การเซ่นไหว้บูชาปุก การรำผีฟ้า เพื่อบูชาพญาแถน

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ส่งเสริมวิธีการเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนา ผ่านทางเกษตรอำเภอและเกษตรตำบล เพื่อให้ความรู้ทางการเกษตรกับชาวบ้าน ตั้งแต่การเลือกพันธุ์ข้าว วิธีการปลูกข้าว การไถนา การบำรุงรักษาต้นข้าว การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมีเพื่อปราบศัตรูข้าว การเก็บเกี่ยว รวมไปถึงการแนะนำวิธีการจำหน่ายข้าว วิธีการตั้งกล่าวช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับชาวนา โดยที่ทุกขั้นตอนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผีสงเทวดาให้มาช่วยเหลือ อาศัยเพียงหลักวิชาการเกษตรและเทคโนโลยีทางการเกษตร ชาวบ้านมีความเชื่อถือในระบบการผลิตแบบใหม่มากกว่าการทำนารูปแบบเดิม

สรุปสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7

สมมติฐานข้อที่ 7 ตั้งไว้ว่า การพัฒนาระบบคมนาคม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

ถนน ถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในการพัฒนาชนบท หมู่บ้านลำโรงโคเผ่ามีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2111 สายพยุห์ - ขุนหาญ ซึ่งสามารถเดินทางจากหมู่บ้านไปยังเทศบาลตำบลพยุห์ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังตัวเมืองศรีสะเกษ มีรถยนต์โดยสารรับส่งผู้โดยสารระหว่างตัวเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอขุนหาญวันละหลายเที่ยวผ่านหมู่บ้านลำโรงโคเผ่า ทำให้ชาวบ้านสามารถติดต่อกับตัวจังหวัดได้สะดวกและบ่อยขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านลำโรงโคเผ่าอีกหลายคนสามารถเดินทางเข้าตัวจังหวัดโดยรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคล

เดิมถนนเข้าในหมู่บ้านสำโรงโคเผาเป็นเพียงถนนลูกรัง แต่ในปัจจุบันมีการสร้างถนนคอนกรีตโดยรพช. การมีถนนที่ดีจะเป็นประโยชน์ในการคมนาคมติดต่อกับภายนอกชุมชน และสามารถเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว เช่น การให้บุตรหลานไปเรียนหนังสือในตัวเมือง การไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลประจำจังหวัด การไปติดต่อกับหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการไปเที่ยวชมหาความบันเทิง นอกจากนี้แล้วยังเป็นเส้นทางที่ใช้ขนส่งสินค้าจากตัวเมืองมายังหมู่บ้านและส่งผลผลิตทางการเกษตรจากหมู่บ้านไปสู่ในเมือง

การคมนาคมที่สะดวกสบายทำให้ชาวบ้านพบเห็นและรับเอาวัฒนธรรมจากเมือง ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมทางวัตถุ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถไถนา เครื่องสูบน้ำ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ นวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งก็คือ การรับเอาทัศนคติ แนวคิดใหม่ๆ ค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบชาวเมืองมาใช้ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต รวมถึงพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนซึ่งบางส่วนได้เปลี่ยนรูปแบบหรือสูญหายไป

สรุปสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ว่า การพัฒนาระบบคมนาคม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นจริงตามสมมติฐาน

ตารางที่ 28 แสดงผลการพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อที่	สมมติฐาน	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
1	การรับนวัตกรรมทางวัตถุ	✓	
2	การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ	✓	
3	การศึกษา	✓	
4	การเป็นเมือง	✓	
5	การเป็นอุตสาหกรรม	✓	
6	การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ	✓	
7	การพัฒนาระบบคมนาคม	✓	